

навколишнього природного середовища, є важливими чинниками зниження екологічного навантаження. Енергетичними пріоритетами України мають стати нарощування потужностей об'єктів відновлюваної енергетики та підвищення частки енергії, що виробляється з альтернативних джерел у загальному обсязі виробництва.

Список використаних джерел

1. Share of renewables in electricity production. Global Energy Statistical, Yearbook 2017. Enerdata [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://yearbook.enerdata.net/renewables/renewable-in-electricity-production-share.html>
2. Share of wind and solar in electricity production. Global Energy Statistical, Yearbook 2017. Enerdata [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://yearbook.enerdata.net/renewables/wind-solar-share-electricity-production.html>
3. Виробництво електричної енергії з відновлюваних джерел енергії, станом на листопад 2017, Українська асоціація відновлюваної енергетики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.slideshare.net/UkrAssociationofRES/c-2017-81926727>
4. Статистичний бюлетень «Викиди забруднюючих речовин та парникових газів у атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення у 2016 році (остаточні дані). Державна служба статистики України – К., 2017 – 34 с.

УДК 336.711.642

І.Ю. Стукан, здобувач кафедри менеджменту банківської діяльності

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна

e-mail: iryng_asp@ukr.net

ОЦІНКА РИЗИКУ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Ключові слова: ліквідність, ризик, банк, НБУ.

У нормативному документі НБУ надано визначення ризику ліквідності банку як «існуючого або потенційного ризику для надходжень і капіталу, який виникає через нездатність банку виконати свої зобов'язання у відповідні терміни, не зазнавши при цьому додаткових витрат» [1], тобто ризик ліквідності банку визначається як ризик втрати банком можливості швидко, в достатньому обсязі і з мінімальними витратами перетворювати свої активи в засоби платежу або залучати додаткові ресурси для оплати зобов'язань.

Незважаючи на різні підходи до розуміння сутності поняття ризику ліквідності, фактори є однаковими як для ризику недостатньої, так і незбалансованої ліквідності, їхня природа також є однаковою (табл. 1).

Таблиця 1

Фактори ризику ліквідності банку

Зовнішні фактори	Внутрішні фактори
<ul style="list-style-type: none"> - політична ситуація в державі, що визначає довіру ділових кіл до уряду та суспільства, банківської системи; - економічна стабільність у державі, що дозволяє розвиватися відносно ринкового типу; - розвиток ринку цінних паперів і ринку міжбанківського кредитування; - стан грошово-кредитних індикаторів (рівень інфляції, відсоткових ставок, валютного курсу, динаміки цін на фондовому ринку тощо); - ефективність наглядової політики центрального банку 	<ul style="list-style-type: none"> - ступінь стабільності ресурсної бази – у цілому та за окремими статтями; - якість активів і пасивів; - імовірнісна природа зміни фінансових потоків у майбутньому, наявність неминучих дисбалансів; - ступінь незбалансованості активів і пасивів за строками, сумами та в розрізі окремих валют; - рівень концентрації джерел фінансування; - рівень банківського менеджменту; - імідж банку

Зовнішні фактори обумовлюють неможливість чи послаблення можливості банку за даних умов позбавитися ризику ліквідності.

Ці фактори визначають загальний економічний клімат у державі, що впливає на економічну активність суб'єктів господарювання, у тому числі банків, стан ресурсної бази банків, сфери вкладення коштів, ризикованість і дохідність операцій банків.

Зважаючи на розгляд сучасного банку як складної динамічної системи, сучасні підходи до управління ризиком ліквідності мають базуватися на широкому використанні математичних методів, які дозволяють отримати узагальнюючу (інтегральну) оцінку ризику ліквідності. Перспективним напрямом щодо комплексної оцінки ризику ліквідності та платоспроможності банків є використання методів непараметричної статистики. Методологічною базою запропонованого методу виступає нормативна модель системного аналізу фінансової звітності. В основі цього методу лежить поняття динамічного індикатора, що представляє собою сукупність показників, упорядкованих за темпами зростання. Ранжований ряд показників дає можливість показати динаміку показників у їхньому взаємному співвідношенні і взаємовпливові, тобто дозволяє оцінити рівень ліквідності банку, котрий неможливо точно оцінити за допомогою жодного окремого показника.

Для побудови динамічного індикатора ліквідності використовується ординальна (порядкова) шкала, яка дозволяє встановити, що показник має властивість більшою чи меншою мірою впливати на ліквідність порівняно з іншими показниками (табл. 2).

Таблиця 2

Темпи зростання показників, які використовуються для побудови динамічного індикатора ліквідності $U_2(t)$ по банківській системі, рази

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Активи (А)	1,57	1,03	1,09	1,11	1,11	1,11	1,08	1,06	1,01	0,98
Високоліквідні активи (Ва)	1,25	1,21	1,25	1,13	1,13	0,99	0,96	0,93	0,93	0,91
Державні цінні папери (ДЦП)	3,96	1,13	2,67	0,96	0,96	1,44	1,22	1,15	1,16	1,22
Проблемні кредити (Пк)	2,83	3,88	1,21	0,93	0,93	0,97	1,94	1,71	1,65	1,18
Неробочі активи (Ан)	1,59	2,39	1,13	1,10	1,10	0,59	1,68	1,71	1,19	1,11
Балансовий капітал (К)	1,71	0,97	1,20	1,13	1,13	1,14	0,77	0,81	1,60	1,50
Поточні зобов'язання (ПЗ)	1,09	1,14	1,13	1,10	1,10	1,15	1,20	1,25	1,40	1,33
Вклади населення (Вн)	1,30	0,98	1,29	1,13	1,13	1,19	0,96	0,98	1,30	1,56

Динамічний індикатор ліквідності є мірою близькості фактичного і нормативного упорядкування показників ліквідності і платоспроможності банку і кількісно характеризує ризик ліквідності. Динамічний індикатор набуває значення в межах від «-»1 до 1. Якщо в певний момент часу динамічний індикатор ліквідності набуває значення 1, то це свідчить про те, що усі нормативно встановлені співвідношення показників фактично виконуються. І, навпаки, якщо дорівнює «-»1, то це означає, що фактичний порядок показників повністю протилежний нормативному. Від'ємні значення динамічного індикатора ліквідності в окремі звітні періоди пояснюються обмеженістю фінансових ресурсів для підтримання на необхідному рівні динаміки показників [2].

Найнижче від'ємне значення показника було зафіксовано в 2014 р. – «-» 0,654, тобто в момент кризи ризик ліквідності був високий, однак залишався певний запас до критичного значення «-»1. До того ж значно більше значення показника для 2014 р. свідчить про значно глибшу кризу ліквідності в даному періоді порівняно з 2009 роком.

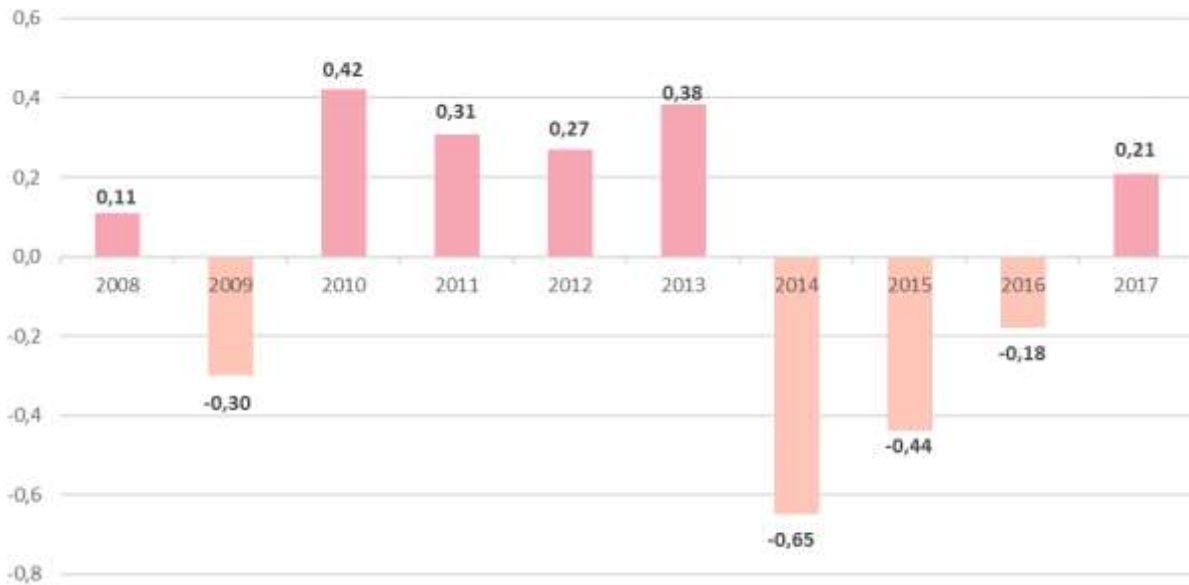

Рис. Інтегральна оцінка ризику ліквідності банківської системи України

Як показано на рис., на даному етапі циклічного розвитку банківська система знаходиться на стадії піднесення. Більшість взятих до уваги співвідношень нормативних значень по всім показникам (0,212) виконуються на рівні 2012 року. Для зменшення ризику ліквідності на стадії спаду, НБУ має розробляти прогностичні значення ризику ліквідності та провадити відповідні заходи щодо його мінімізації.

Список використаних джерел

1. Методичні вказівки «Система оцінки ризиків», затверджені Постановою НБУ № 104 від 15 березня 2004 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0104500-04>
2. Карчева Г. Т., Запорожець С. В., Чібісова В. Ю Сучасні підходи до управління ризиком ліквідності банків / Глобальні та національні проблеми економіки. – №7. – 2016. – С. 686-691.